

Роман ГАДЖЕРИГА

*Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
roman917@ukr.net*

ЕКОНОМІЧНА СИНГУЛЯРНІСТЬ: МАЙБУТНЄ БЕЗ ГРОШЕЙ ЧИ НОВА ЕРА ФІНАНСІВ?

У сучасному світі технологічні інновації та стрімкий розвиток цифрових технологій ставлять перед фінансовою системою безпрецедентні виклики. Поняття економічної сингулярності стає дедалі актуальнішим, оскільки воно символізує точку, в якій традиційні моделі економічного розвитку більше не відповідають новим реаліям. Обговорення цих тез допомагає зрозуміти як позитивні, так і негативні наслідки такої трансформації, а також визначити напрямки для адаптації та подолання можливих ризиків. Уявіть, що розвиток технологій настільки прискорюється, що традиційні економічні моделі просто не встигають адаптуватися. Штучний інтелект, автоматизація, блокчейн та інші революційні інновації зменшують потребу в людській праці, а вартість багатьох товарів і послуг наближається до нуля. Гроші, як ми їх знаємо, втрачають свою роль як основний обмінний інструмент. Це і є «економічна сингулярність» – гіпотетичний момент, коли економічна система стає непередбачуваною через надзвичайно швидкий розвиток технологій.

Що може спричинити економічну сингулярність?

1. Автоматизація та Штучний Інтелект. Якщо більшість робочих місць замінять розумні алгоритми, створивши новий клас безробітних, традиційні доходи та споживчі моделі можуть зникнути. Штучний інтелект має потенціал автоматизувати багато професій, особливо ті, де виконуються рутинні, повторювані завдання або обробляються великі обсяги даних [1]. Серед них можна виділити:

Адміністративні посади та обробка даних – автоматизація рутинних операцій, введення інформації, планування розкладів, обробка документів. **Клієнтське обслуговування** – чат-боти, автоматичні системи підтримки, віртуальні асистенти можуть замінити перший контакт із клієнтами. **Фінанси та бухгалтерія** – автоматизація обліку, аудит, аналіз фінансових звітів та прогнозування на основі алгоритмів. **Виробництво та логістика** - роботи на виробництві, автоматизовані склади, оптимізація логістичних процесів, що можуть знизити потребу у традиційних робітниках. **Транспорт та доставки** - розвиток автономних транспортних засобів може поступово замінити водіїв вантажівок, таксі та служб доставки. **Юридична сфера** - аналіз контрактів,

підготовка юридичних документів і попередній аналіз судової практики. **Медіа та контент-створення** - генерація простих текстів, новин або звітів на основі даних може бути автоматизована, хоча глибокий креатив і аналітичне мислення залишаються перевагою людей. **Медицина** – в деяких сферах, як-от діагностика за допомогою аналізу зображень або обробка медичних даних, ШІ може виступати потужним інструментом, проте остаточне прийняття клінічних рішень часто вимагає участі фахівця.

Варто зазначити, що хоча ШІ здатен автоматизувати окремі завдання в цих сферах, повна заміна людської праці не завжди відбувається. У багатьох випадках технології допомагають покращити ефективність роботи, звільняючи співробітників для виконання більш творчих, аналітичних або стратегічних завдань. Крім того, розвиток ШІ створює нові професії у сфері розробки, обслуговування та управління цими системами.

2. Ультра ефективне виробництво. Технології ультра ефективного виробництва, такі як 3D-друк, нанотехнології та безкоштовна енергія (від термоядерного синтезу), мають потенціал кардинально змінити виробничі процеси та економічну модель сучасного суспільства [2, с. 58–59].

3D-друк: Забезпечує можливість локального виробництва деталей і кінцевих продуктів, скорочує ланцюги постачання та зменшує залежність від масового виробництва. Це може зробити персоналізоване виробництво більш доступним і економічно вигідним. **Нанотехнології:** Відкривають нові можливості для створення матеріалів з надзвичайними властивостями, наприклад, значно міцніших або легших, що дозволяє підвищити ефективність виробництва та знизити витрати на сировину. **Безкоштовна енергія:** Якщо термоядерний синтез стане комерційно життєздатним, забезпечення енергією стане практично безкоштовним. Це призведе до зниження виробничих витрат, що зробить більшість товарів дешевшими або навіть безкоштовними.

Технології ультра ефективного виробництва мають потенціал не тільки зробити товари дешевшими чи навіть безкоштовними, але й викликати суттєві зрушення в економічних, соціальних та політичних системах. Інтеграція цих технологій потребує комплексного підходу: від розвитку інновацій та адаптації ринку праці до перегляду соціальних політик і нормативної бази. Цей процес може стати поштовхом до створення нового, більш гармонійного та справедливого суспільства, але водночас ставить перед людством низку складних викликів, які необхідно вирішувати на глобальному рівні.

3. Розвиток цифрових активів Кripto валюти та децентралізовані фінансові системи можуть витіснити традиційні гроші, створюючи альтернативні економіки.

За останні десятиліття крипто валюти та блокчейн-технології значно трансформували фінансовий сектор. Починаючи з Bitcoin, який з'явився як альтернатива традиційним валютам, сьогодні екосистема цифрових активів включає тисячі крипто валют, смарт-контракти, децентралізовані фінансові сервіси (DeFi) та NFT [3]. Основні переваги цих технологій:

Децентралізація – усунення посередників, таких як банки та уряди. Глобальна доступність – можливість використання у будь-якій точці світу. Швидкість та прозорість транзакцій - операції можуть здійснюватися миттєво, а дані про них записуються в блокчейн.

Чи витіснять крипто валюти традиційні гроші? Ймовірно, вони не повністю замінять фіатні валюти, але стануть їхньою важливою альтернативою. З розвитком технологій, стабільних крипто валют та регуляторних ініціатив цифрові активи можуть стати основою нової глобальної економіки.

Нові форми власності та доступу. Спільна економіка, де доступ важливіший за власність (як у випадку з підписками та орендою), може зменшити потребу в грошах.

Традиційно власність була символом економічного статусу та стабільності. Однак у сучасному світі акцент зміщується на доступ до ресурсів, а не на їхню безпосередню власність. Підписні моделі (Netflix, Spotify, Game Pass) замінюють купівлю контенту [3]. Оренда та шеринг (sharing economy) (Airbnb, Uber, BlaBlaCar) дозволяють користуватися активами без необхідності їх купувати. Хмарні сервіси зменшують потребу у фізичних пристроях та програмному забезпеченні.

Як спільна економіка зменшує потребу в грошах? Зниження вартості володіння – люди витрачають менше на придбання товарів, натомість оплачують лише їх використання. Економія ресурсів – одна машина або квартира можуть обслуговувати десятки людей. Гнучкість витрат – замість великих одноразових покупок люди сплачують невеликі регулярні платежі. Це спонукає зменшення споживчого кредитування – менше потреби у великих покупках, менше кредитів. Зниження обсягів виробництва – якщо люди не купують товари у власність, виробникам доведеться адаптуватися [4]. Зміна ролі грошей – можливо, майбутнє за токенізованими активами, які забезпечуватимуть доступ без традиційних платежів.

Що буде після економічної сингулярності? Безумовний базовий дохід (ББД) – можливо, щоб зберегти соціальну стабільність, уряди запровадять механізми перерозподілу ресурсів. Нові економічні моделі – можливо, світ перейде до репутаційної чи енергетичної економіки, де головну роль відіграватимуть нематеріальні активи. Криза традиційних фінансів – банки та

фондові ринки можуть втратити актуальність, а нові цифрові системи визначатимуть вартість активів.

Висновок: Обговорення тез конференції показує, що проблема економічної сингулярності є багатогранною і вимагає міждисциплінарного підходу. Трансформація фінансової системи під впливом технологій відкриває нові можливості, але водночас ставить перед суспільством і державами серйозні виклики. Глибоке розуміння цих процесів і своєчасне реагування на зміни є запорукою стабільного розвитку економіки та соціальної справедливості у глобальному масштабі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дослідження Міністерства освіти Великобританії, листопад 2023р. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/656856b8cc1ec500138eef49/Gov.UK_Impact_of_AI_on_UK_Jobs_and_Training.pdf
2. Книга «Майбутнє без капіталізму: сучасна криза і альтернативи ринковій економіці». URL: https://www.cslr.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/Future-without-capitalism_-crisis-and-alternatives.pdf
3. Гостьова лекція на тему “Цифрові гроші: нова ера фінансів” 10 грудня 2024р. URL: <https://zh.uu.edu.ua/hostova-lektsiia-na-temu-tsyfrovi-hroshi-nova-era-finansiv>
4. Офіційний онлайн-ресурс Енді Сталмана URL: <https://andystalman.com/en/the-subscription-economy-having-it-all-and-having-nothing>

Євген ДОЦЕНКО

*Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди,
Харків, Україна
docenko6996@gmail.com*

ГЕНДЕРНІ КОЛІЗІЇ У ТРУДОВОМУ ПРАВІ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ЦІННІСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Сучасне українське суспільство перебуває у часовому вимірі, коли трапляються важливі, майже фундаментальні зміни у системі цінностей, котрі кардинально впливають на взаємини у соціальній та трудовій сферах. Гендерні аспекти викликають особливий інтерес, оскільки становлять ключовий механізм відображення глибокої трансформації суспільства. Цей феномен стосується як цінностей, так і норм, що закріпилися на рівні загальноприйнятих стандартів. Гендерні колізії у сфері праці не лише демонструють поточні протиріччя, а й виступають так званим своєрідним дзеркалом, яке відображає зміни в уявленнях українського суспільства щодо справедливості, рівноправності, гідності людини.